

Elachista abiskoella

Abiskogräsmal

Fjärilar, Malar m.fl.

Klass: Insecta (egentliga insekter), **Ordning:** Lepidoptera (fjärilar), **Familj:** Elachistidae (gräsmalar), **Släkte:** *Elachista*, **Art:** *Elachista abiskoella* - abiskogräsmal Bengtsson, 1977 **Synonymer:** *Biselachista abiskoella* Bengtsson, 1977, *abiskogräsmineral*

Kännetecken

Vingspann 8–9 mm. Huvud är gråvitt med en antydning till brunt, nacktofsar brungrå, mellankropp och vingtäckare (tegulus) spräckligt mörkgråa. Antennerna är enfärgat mörkgråa utom rotleden (scapus) och första leden som täcks av vitaktiga fjäll. Palpernas översida är vitaktiga och på undersidan mörkare utom på sista leden som är ljusare. Framvingar är spräckligt mörkgrå med inre vita, oregelbundet tandade tvärlinjer och de yttre fram- och bakkantsfläckarna knappt åtskilda eller sammansmälta till en yttre tvärlinje. Bakvingarna är ljusare grå liksom de långa fransarna. Fjärilen är avbildad av Traugott-Olsen & Schmidt Nielsen (1977) och Laasonen & Laasonen (2003)

Utbredning och status

I Sverige är abiskogräsmineralen alltsedan den blev upptäckt fortfarande endast funnen i Abisko-området. I Finland upptäcktes arten 2001 i Enare, Luttojoki i Enare lappmark. Förutom dessa förekomster är den också numera känd från Ryssland i Irkutsk-området i Sibirien och området i Primorje i Ryska Fjärran Östern.

Ekologi

Abiskogräsmineralen är i Sverige funnen på kalkhaltiga översilade myrar, på de mer mosseliknande partierna i fjällbjörkregionen från på c:a 400 till 350 m ö h vid Torneträsk strand. Möjliga värdväxter som förts fram är fjällfryle *Luzula wahlenbergii* och styvstarr *Carex bigelovi*. I Finland däremot är arten funnen i en gles kalkfattig tallskog, omväxlande med mindre myrar. På myrpartierna satt fjärilarna i tofsarna på de enstaka plantorna av ängsull *Eriophorum angustifolium*, väl kamouflerade på täckbladen av växtens ulliga ax. På dessa myrar växer varken fjällfryle eller styvstarr. Fjärilarna är aktiva i senare hälften av juni och början av juli.

Hot

Några direkta hot mot arten finns inte. Artens mycket lokala uppträdande med sin främsta kända förekomst på myrpartierna ovanför Abisko Östra, där bebyggelse och turistnäring kan tänkas expandera, gör den dock mycket sårbar. Ett alltför koncentrerat renbete skulle också kunna skada genom tramp och nedbetning. I det längre perspektivet är klimatförändringarna ett hot med ökad igenväxning, ändrat nederbördsmonster, minskad solinstrålning och förändring i årstidscyklerna.

Åtgärder

Mer kunskap om artens ekologi är nödvändig bl a habitat och värdväxter. De finländska fynden av abiskogräsmineralen i barrskogsregionens glesa tallskogar indikerar också en möjlig större utbredning på myrar i norra Sverige. Med dagens kunskap är dock myrarna vid Abisko skyddsvärda och borde undantas all eventuell exploatering. Arbetet med att minska effekter av global uppvärmning måste ha fortsatt hög prioritet

Litteratur

Bengtsson, B.Å. 1977. Two new Microlepidoptera from northern Sweden (Lepidoptera: Elachistidae, Scythrididae). *Ent. Scand.* 8: 55–58.

Laasonen, E.M. & Laasonen, L. 2003. Hitukoi Elachista abiskoella Suomelle uutena Bengtsson, 1977 (Lepidoptera: Elachistidae). *Baptria* 28(1): 23–25.

Svensson, I. 1977. Anmärkningsvärda fynd av Microlepidoptera i Sverige 1976. *Ent. Tidskr* 98: 37–43.

Traugott-Olsen, E. & Schmidt Nielsen, E. 1977. *The Elachistidae (Lepidoptera) of Fennoscandia and Denmark*. Fauna Ent. Scand. Volume 6.

Författare

Göran Palmqvist 2008. © ArtDatabanken, SLU 2008.